

СЕКЦІЯ «ЕКОЛОГІЧНА ОСВІТА ТА ВИХОВАННЯ МОЛОДІ»
УДК 373.2
ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ
ДЛЯ ЕКОПРОСВІТНИЦТВА УЧНІВ СТАРШИХ КЛАСІВ ПРО
АГРОПРОМИСЛОВИЙ КОМПЛЕКС

Машкова О. В.,

кандидат географічних наук, доцент,
 голова правління громадської організації «Екологічні новини», представниця
ZeroWasteAllianceUkraine (Україна), менеджер DruštvoEkologibrezmeja
 (Словенія)

Виділяють певні етапи у процесі неперервного екологічного виховання:
 1) екологічна освіта – в межах вивчення основних або окремих шкільних предметів; 2) екологічне просвітництво – здійснюється неформальними організаціями; 3) екологічне виховання – це формування в індивіда моральних принципів, що визначають його позицію та поведінку у сфері охорони довкілля та раціонального використання природних ресурсів [1]. Ці етапи мають бути узгодженими і підсилювати один одного, а для підтримки формальної освіти має бути потужне сучасне екологічне просвітництво і виховання, яке підтримується владою на національному і місцевому рівнях. Зупинимось більш детально на екологічному просвітництві, яке переважно здійснюється різноманітними некомерційними організаціями. У екологічне просвітництво підлітки приходять на добровільній основі, на відміну від обов'язковості екологічної освіти, а тому воно має їх зацікавити.

Неодноразове опитування засвідчувало наявність суперечностей між порівняно високим рівнем обізнаності учнів з екологічними проблемами та невиконанням ними ж правил щоденної природобезпечної діяльності. Більшість учнів не усвідомлюють себе та свою сім'ю суб'єктами забруднення довкілля. І відповідальність за стан навколишнього середовища теж покладають «на когось» – промисловість, транспорт, державу тощо. Екологічному вихованню в Україні дуже не вистачає практичної складової. Тому зміст, методи і форми екологічного виховання у бік практичності мають змінюватись більш швидкими темпами. Проаналізувавши екологічний навчально-виховний процес для школярів, виявили, що ефективність зростає, якщо його зміст стосується вирішення проблем у тій частині довкілля, на стан якої школярі можуть безпосередньо впливати. В більшості випадків школярі впливають на довкілля через споживання ресурсів – оскільки кожен щодня приймає рішення, що і як споживати – що придбати, чи використати електроприлади і як довго, прийняти ванну чи душ тощо. І відповідно до того, які рішення будуть прийняті, кожен споживатиме більше (менше) ресурсів [1], тому актуальною є концепція ZeroWaste (нуль відходів) [10].

Що стосується агропромислового комплексу, то перспективним напрямком є екологічне просвітництво в сфері екологічності харчування. По-перше, це дуже актуальна і важлива тема для збереження здоров'я, по-друге,

дуже мало цікавої інформації для старшокласників з цієї проблематики. Аспекти, які хотілось би висвітлити: 1) органічне землеробство і пермакультура; 2) органічні продукти в екологічному пакуванні; 3) компостування органічних відходів.

Допомогти сформувати практичні навички з цих питань може співпраця тих, хто працює в сфері екологічного просвітництва із кейсами, які вже реалізуються в Україні. Наприклад, пермакультурі присвячений сайт – www.permaculture.in.ua. Вирощуванню і продажу органічних продуктів, сайти: 1) www.organic.com.ua, 2) www.organicinfo.ua (мають сторінку @organicinfo.ua), 3) www.organicukraine.org.ua. Але, на жаль, багато органічної продукції поставляється в пакуванні, що не підлягає переробці, що потребує окремого розгляду.

Цікавим є молодий проект «Тарілка» (www.tarilka.org/uk, @tarilka_org, м. Львів), який допомагає перерозподіляти продукти харчування, термін яких скоро закінчиться із супермаркетів і закладів харчування до людей, які дійсно цього потребують. А також проект «Сади перемоги» (www.saduperemohy.org) із створення міських городів.

Дуже актуальним є навчання компостуванню органічних відходів. Із кейсами, реалізованими в ОСББ, школах, громадах України, можна ознайомитись [6]. *Дуже цікавим був проект «Компола по організації компостування органічних відходів у шкільних їдальнях, ініціатором якого були школярі Нікіта Шульга і Софія-Христина Борисяк (м. Київ). До проекту приєдналися понад 200 шкіл по всій Україні [3].*

Крім того, органічні відходи можна використовувати на вермифермах і перетворювати їх на біогумус. Вермиферм в Україні декілька, але інформації для старшокласників про них небагато. Хоч вермиферми приносять достатньо непогані гроші [2, 4].

Унікальним є досвід комунального підприємства «Зелене місто» (www.zelenemisto.info, м. Львів), створеного у серпні 2020 року, яке здійснює компостування органічних відходів на рівні міста. Крім продуктів харчування займаються важливим питанням компостування опалого листя.

Крім того при роботі із старшокласниками потрібно знати особливості сучасного покоління. Сучасні старшокласники відповідно до теорії поколінь відносяться до покоління Z – центеніали — народжені у 2000 році і молодші (через декілька років старшокласники будуть із покоління альфа). Факти говорять про те, щодіти все раніше і раніше починають освоювати планшети, смартфони, користуватися інтернетом. Вони з повним правом можуть називатися народженими цифровою революцією. Дослідження показують: майже 80% школярів використовують інтернет 3 години на добу. Кожен шостий проводить там близько 8 годин на добу. Сьогодні діти сприймають інтернет не як набір технологій, а як середовище проживання. Це вже не окрема віртуальна реальність, а частина їх життя [8]. Тому впровадження *інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ)* у сучасну екологічну освіту, виховання і просвітництво суттєво прискорює передавання знань і накопиченого технологічного та соціального досвіду людства не тільки від покоління до покоління, а й від однієї людини до іншої.

Інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ) можна визначити як сукупність різноманітних технологічних інструментів і ресурсів, які використовуються для забезпечення процесу комунікації та створення, поширення, збереження та управління інформацією. Під цими технологіями мають на увазі комп'ютери, мережа Інтернет, радіо та телепередачі, а також телефоний зв'язок [9].

Що стосується екологічного просвітництва, то зараз доречно активно використовувати такі інструменти ІКТ як соціальні мережеві сервіси. Уже багато років найпопулярнішою соцмережею світу є Facebook. Станом на січень 2021-го там було понад 2,7 мільярда користувачів, але цю соціальну мережу переважно використовують люди старші 35 років, тому для екологічного просвітництва підлітків її використовувати безперспективно. На другому місці уже кілька років незмінно залишається YouTube — більш ніж 2 мільярди юзерів в світі. Також популярні серед підлітків мережі Instagram 1,22 млрд., TikTok 0,68 млрд., Telegram 0,5 млрд. користувачів [7]. Але, якщо в попередні століття був брак інформації, то у 21 столітті її багато і дуже багато неякісної, фейкової та/або шкідливої інформації, тому при роботі в інформаційному полі в усіх сферах, в тому числі екологічного просвітництва, особливу увагу треба приділяти медіа грамотності і інформаційній гігієні [5].

В умовах сьогодення «цифрове екологічне просвітництво» – це про отримання екологічної інформації і/або масштабування своєї ідеї з будь-якої точки планети. Молоді потрібна інформаційна підтримка, максимально проста та інтуїтивно зрозуміла у використанні, а впровадження інформаційно-комунікаційних технологій цьому сприяють.

Список літератури:

1. Бондар О. І., Барановська В. Є., Єресько О. В. та ін. Екологічна освіта для сталого розвитку у запитаннях та відповідях : науковометодичний посібник для вчителів / за ред. О. І. Бондаря. – Херсон : Грін Д.С., 2015. – 228 с. // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://dea.edu.ua/img/source/24122015.pdf>.
2. Козир – черви: на хробаках виручають більше 1 млн грн на рік / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://agroday.com.ua/2017/12/26/chervyvyj-biznes-na-hrobakah-vyruchayut-bilshe-1-mln-grn-na-rik/>
3. Компола / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9A%D0%BE%D0%BC%D0%BF%D0%BE%D0%BB%D0%B0>.
4. Мережа мобільних модулів з переробки біомаси та органічних відходів / [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.dobrobudstroy.com.ua/?fbclid=IwAR2-cVzee8h2ZWGLdeTHOWa68I7f8G2BWdMNPp5mnSAGFIEM9EQkkyeA8jE>
5. Основна медіа грамотності: Навчально-методичний посібник для вчителя 8 (9) клас. Плани-конспекти уроків [Електронний ресурс] / За ред. В.Ф. Іванова, О.В. Волошенюк, О.П. Мокрогуза. – Київ: Академія української преси, Центр вільної преси, 2014. – 190 с. – Режим доступу : <https://www.aup.com.ua/book035/>.
6. Попри стереотипи та критику. Історії українців, які організували компостування в ОСББ, школі та громаді / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.undp.org/sites/g/files/zskgke326/files/migration/ua/compost_people.pdf

7. Соцмережі-2021: ТікТокстаршає, Facebook — переважно жіночий, а стрічку ми гортаємо 400 мільйонів років / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://hromadske.ua/posts/socmerezhi-2021-tiktok-starshaye-facebook-perevazhno-zhinochij-a-strichku-mi-gortaemo-400-miljoni-v-rokiv>.

8. Теорія поколінь / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://d-grand.com/inforaciiny-portal/teoriia-pokolin-chomu-mi-rizni-ta-iaк-porozumitisia-odne-z-odnim>.

9. Швачич Г.Г. Сучасні інформаційно-комунікаційні технології / Г.Г.Швачич, В.В.Толстой, Л.М.Петречук, Ю.С.Іващенко, О.А.Гуляєва, Соболєнко О.В. // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://nmetau.edu.ua/file/ikt_tutor.pdf

10. ZeroWaste — це рух, що об'єднує муніципалітети, міжнародні організації, місцеві ініціативи та окремих активістів з метою поступового зменшення кількості відходів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zerowaste.org.ua/pro-zero-waste/>